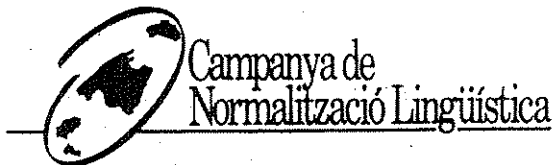

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

IV

Palma
1993

Línea Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Jorvich, s.l.

Impressió: Jorvich, s.l.

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

La Nit de Nadal, la Nit de Cap d'Any

M'havia fet el propòsit de no faltar a la cita del dilluns amb els lectors del DM durant el període de festes de Nadal i Cap d'Any, però la rutina em va jugar una mala passada, i vaig enviar el text al diari poques hores abans de la Missa del Gall, de manera que va ser impossible que arribàs puntualment a les vostres mans. Disculpau-me, i acceptau, malgrat el retard, el meu desig ben sincer que tots els lectors de **Línia Directa** hagin tengut un Nadal ben feliç i que 1993, desmentint tots els mals auguris, sigui per a tots un any ben venturós.

I ara que he expressat aquests bons desitjos, permeteu-me que transmeti a l'opinió pública la queixa d'alguns dels nostres comunicants pels "barbarismes nadalencs" que, com cada any, han abundat entre nosaltres. Les queixes es refereixen sobretot als mitjans de comunicació: hi ha hagut qualche locutor de ràdio o de televisió que ens ha desitjat "uns bons Nadals" i una sèrie d'anuncians que han parlat de "la Nit Bona"; i també hem vist, com cada any, ofertes de diversió per a "la Nit Vella".

Tot això són calcs inadmissibles del castellà. En castellà es parla de *la Navidad* (i també de *Navidad*, sense article) però es desitgen *felices Navidades*, i *la Nochebuena* i *la Nochevieja* són les expressions generalitzades per designar la **Nit de Nadal** i la **Nit de Cap d'Any**, respectivament. Són expressions tan tradicionals, que l'adjectiu i el nom s'han unit en una sola paraula: la *Nochebuena* no és altra que la nit de Nadal (mentre que una *noche buena* pot ser una nit passada en bona companyia), i no hi ha més *noche vieja* que la *Nochevieja*, la Nit de Cap d'Any.

En català **Nadal** no duu article, tret que vagi acompanyat d'un complement ("el Nadal dels pobres", "el Nadal que vaig passar a l'Àfrica"). El dia abans de Nadal és el **dissabte de Nadal**, i l'endemà de Nadal és la **segona**

festa (de Nadal). El *Diccionari Català-Valencià-Balear* transcriu una pila de locucions i de refranys sobre Nadal, on-el trobam sempre sense article. En transcriurem uns quants:

Durar de Nadal a Sant Esteve vol dir durar molt poc (Sant Esteve és la segona festa). **Tornar a tenir Nadal amb cinc festes** és tornar a estar aturats, o embolicats, en situació complicada.

Cada cosa a son temps, i a Nadal neules, es diu per recomanar calma, quan qualcú està impacient per fer o tenir qualque cosa. **Per Nadal, cada ovella al seu corral**, expressa el costum de passar Nadal en família. **Cada dia no és Nadal**, vol dir que els menjars i les despeses extraordinàries s'han de reservar per als casos de solemnitat especial. **Per Nadal, qui res no estrena res no val**, expressa el costum d'estrenar vestit en dies assenyalats (en temps en què la majoria de la gent no n'estrenava més que en les grans solemnitats, com Nadal i el Corpus).

El castellà *Año Nuevo* només es refereix a l'any que comença. La nit que el precedeix és "vella", i d'aquí l'expressió *Nochevieja*. En canvi, en català, **Cap d'Any** val per als dos "caps" d'any: el del que acaba -la **Nit de Cap d'Any**- i el del que comença: el **Dia de Cap d'Any** (el mateix "criteri" s'aplica a **cap de setmana**, que no és el final de la setmana, com en anglès *week-end* o en castellà *fin de semana*, sinó el final d'una i el començament de l'altra).

La llista de festes d'aquests dies s'acaba amb el **Dia dels Reis**. Per cert que **els Reis** és un cas excepcional d'ús de l'article formal amb un nom en plural, en mallorquí, menorquí i eivissenc. Els noms que duen article formal -perquè són únics en el seu gènere, o dins el seu àmbit-, el perden en el plural, i deim **el Papa**, però **es papes Borja**, per exemple; o **el Rei Lluís XIV de França**, i **es reis de França**. Però es manté l'article formal, en lloc del salat, en el plural **els Reis** quan vol dir "el Rei i la Reina" o quan vol dir "**els tres Reis d'Orient**" ("els Reis Mags", o els "Reis Màgics", com se sent dir sovint, és un altre barbarisme), ja que el conjunt és vist com una unitat inseparable, única.

Desig que **els Reis** hagin arribat a ca vostra ben carregats de regals materials i espirituals; i que entre aquests darrers, hi hagi el propòsit ferm de contribuir tant com pugueu al recobriment de la nostra llengua i la força de voluntat necessària per posar en pràctica tan bon propòsit. - A. M. (6/1/93).